

De ongelovige Thomas heeft een punt

EXTRA
GOED
GELEZEN

Prof. dr. Johan Braeckman en postdoctoraal onderzoeker Maarten Boudry zijn allebei redactieleden van SKEPP (Studiekring voor Kritische Evaluatie van Pseudowetenschap en het Paranormale), de organisatie die beweringen en verschijnselen die volgens de huidige stand van de wetenschap bijzonder onwaarschijnlijk of onmogelijk zijn, onderzoekt. En wat komt de ongelovige Thomas hierbij zoeken? Omdat hij het was die Christus vroeg om bewijs te leveren voor de buitengewone bewering dat hij aan het kruis genageld was geweest, daarbij het leven had gelaten, maar er enkele dagen later toch weer vrolijk stond. Dat levert een scherp en bijwijlen hilarisch pleidooi op voor de kritische geest die voortdurend op de proef gesteld wordt. Want niet alleen marketeers en charlatans proberen ons te misleiden, ook onze eigen hersenen draaien ons graag een loer. 'De ongelovige Thomas heeft een punt' is scherp omdat het ongenadig afrekenet met de verborgen verleiders achter het succes van homeopathie, astrologie en andere potentiële geluksbrengers. Het is ook hilarisch, bijvoorbeeld in het hoofdstuk over het postmodernisme, wanneer de inzichten van de Belgische feministische filosofe Luce Irigaray even kritisch tegen het licht worden gehouden. Het brave mens had namelijk beweerd dat de vloeistoffenmechanica minder ontwikkeld is dan de fysica van de vaste stoffen, "omdat masculiene wetenschap geen aandacht besteedt aan zachte, fluïde kwaliteiten en ten onrechte de harde en solide stoffen privilegieert".

Marx in de prullenmand?

Nog een verdienste van de auteurs is dat ze de moeite hebben genomen om het reeds langer bekende arsenaal aan gekke onzin te actualiseren. Zo krijgen we een uitgebreide bespreking van de mechanismen die achter de samenzweringstheorieën rond 9/11 circuleren. We maken ook aangenaam kennis met enkele technieken of effecten die we vanuit onze lekenkennis niet onmiddellijk konden benoemen, maar nu dus wel. Neem het Lake Wobegoneffect: het effect dat

ervoor zorgt dat we onszelf positiever inschatten dan dat de buitenwereld dat doet. Of het begrip dissonantiereductie: als we informatie krijgen die onze veronderstelde waarheden ontcrachten, zijn we geneigd om dat soort van "inconvenient truth" gewoon weg te redeneren. Wat een eigenaardig wezen, de mens! De auteurs nemen uitgebreid de moeite om te argumenteren waarom ze psychoanalyse volksverlakkerij vinden, maar met hetzelfde gemak en met minder argumentatie verwijzen ze het

marxisme naar de prullenmand. Dat marxisme nu echt in de bonte verzameling van pseudowetenschappen moet postvatten, lijkt mij op het eerste gezicht nogal streng. Mij lijkt de marxistische methode nog steeds heel actueel om de huidige systeemcrisis te analyseren en om een verklaring te vinden voor de groeiende dualisering binnen onze samenleving. Maar ik kan mij daarin vergissen. Een van de volgende nummers van Het Vrije Woord zal gaan over economie, misschien is dat een ideale aanleggenheid om de pro's en contra's eens met elkaar te confronteren.

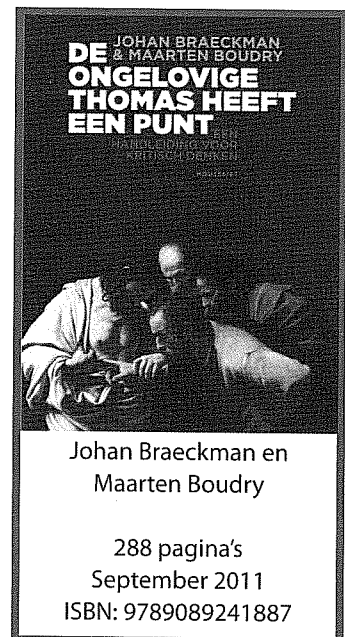
Systematiek

Een fundamenteeler probleem heb ik met de vaststelling dat de titel van het boek de lading niet dekt. Het is weliswaar een goed gedocumenteerd compendium van drogredenen, foutieve intuïties en cognitieve valkuilen, maar het is geen "handleiding voor kritisch denken", zoals de ondertitel suggereert. Het is niet zodanig gestructureerd is dat het een overzichtelijke stand van zaken geeft. Zonder dat ik een encyclopedisch werk verlang, had ik toch graag wat meer systematiek en wat minder doorlopende tekst gezien in een al bij al beperkt aantal hoofdstukken. Ik mis bijvoorbeeld een grondige

bespreking van de talloze drogargumenten – argument ad hominem, stropopargument, argument ad verecundiam etc. – die mensen durven te gebruiken in discussies, en dat is nochtans een substantieel onderdeel van kritisch denken.

Niettemin denk ik dat dit boek een leerrijke ervaring kan zijn voor iedereen die met open geest bereid is om niet alleen anderen, maar ook zichzelf te ontmaskeren. Onzin, misleiding en drogredeneringen schuilen achter elke hoek. Scepticisme is daar een goed wapen tegen. 'De ongelovige Thomas heeft een punt' is uw gids.

Björn Siffer

DE GROENE WATERMAN

Bent u het eens of oneens met deze recensie en wil u dit delen op onze blog Humanieuws? Stuur het dan door naar redactie.hvw@h-vv.be en win een exemplaar van De ongelovige Thomas heeft een punt.